

Ernests Valts Cirčenis

“Negribu, lai pēc skandarbjiem būtu nomācoša pēcgarša”

SARUNA AR KOMPONISTI VINETU LĪCI

Manai sadarbībai ar Vinetu Līci sākums meklējams diezgan sen. Kad vēl mācījos akordeonspēli Kārļa Kažociņa Madlienas mūzikas un mākslas skolā, viņas uzraudzībā guvu pirmos nozīmīgos soļus kompozīcijā. Tādēļ Oresta Silabrieža ierosinātajai idejai par kopīgu sarunu piekritu uzreiz – Līci pazīstu kā skolotāju, bet jāatzīst, ka pamatskolas gados sarunas par mūziku vai kompozīciju nebija manā prioritāšu augšgalā. Iepazīt skolotāju, viņas personību ārpus ierastās vides šķita pavisam interesanti.

Satiekamies saulainā marta dienā, kas ir pēdējo laiku Ukrainas notikumu aizēnota. Dienas pirmajā pusē abi esam bijuši pie Krievijas vēstniecības un tagad gar Brīvības pieminekli dodamies uz Vecrīgu. Par mūsu mērķi kļūst kafejnīca uz ielas stūra, kur abi pasūtām vidēja izmēra baltu kafiju un ķeramies pie lietas. Līce atnesusi kaudzīti ar bildēm, tāpēc lēnā garā ejam tām cauri. Uzmanīgi klausos komentārus un atmiņstāstus. No skolotāju kamerkora, pirmajiem soļiem klavierspēlē, jaunības bildēm un mūsu kopbildēm mūzikas skolas laikos nonākam līdz Vinetas Līces muzikālā ceļa pirmsākumiem.

Man ir muzikāla dzimta. Mammas tēvs, mans vectēvs, pagājušā gadsimta 20. gados bija mežradznieks Rīgas Radiofona simfoniskajā orķestrī, ko drīz vien pēc Latvijas dibināšanas izveidoja diriģents Arvīds Pārups. Savukārt vasarās vectēvs spēlēja gan mežragu, gan vijoli brīvdabas koncertos Jūrmalā.

Kā viņu sauca?

Jānis Kambars. Diemžēl viņš aizgāja mūžībā, pirms vēl biju dzimusi – 1954. gadā –, tādēļ viņu nesatiku. Kad vectēvs beidza aktīvi muzicēt orķestrī, viņš strādāja par klavierskaņotāju Latvijas konservatorijā līdz pat mūža galam. Daži profesori viņu ļoti labi atcerējās, tādēļ tad, kad iestājos, mani mēdza saukt par Kambara mazmeitu. Uz mani viņam bija gan pastarpināta ietekme, gan tiešāka, piemēram, ģimenes nostāstos.

Bērnību pavadijāt muzikālā gaisotnē?

Jā, man viss bija vienā mūzikā. Tas, protams, pārspīlēti, bet dažreiz šķita, ka citu variantu, kā to turpināt, nemaz nebija. Mamma kara laikā ar vecākiem bēga uz Rietumiem, kur viņu pārtvēra padomju karaspēks un atsūtīja atpakaļ, tādēļ viņu vēlāk neuzņēma konservatorijā. Pēc mūzikas vidusskolas beigšanas viņa kļuva par klavierspēles skolotāju. Mamma man ir ļoti daudz palīdzējusi – ar klavierspēli, ar koncertu apmeklējumiem, ar tautasdziesmām ievēdot mūzikas pasaulē, gan arī sniedzot lielu atbalstu ar bērniem.

Sarežģītajā barikāžu laikā, kurus man atsauc atmiņā šī brīža Ukrainas traģēdija, vairākas nakts kopā ar Latvijas Tautas frontes Ogres nodaļas cilvēkiem braucu uz Zaķusalu. Mamma teica: "Brauc, cīnies par bērnu nākotni! Ja ar tevi kas notiks, tavus bērnus izaudzināšu." Atbalsts bija nenovērtējams. Ja tā nebūtu, mana radošā darbība būtu bijusi daudz plānāka.

Pēc mācībām Medīnos jūs nonācāt Dārziņos teorijas nodaļā. Kā tas notika?

Mediņu laikā man labi padevās teorijas priekšmeti. Ar labiem panākumiem piedalījos mūzikas olimpiādēs un jau toreiz druscīņ sāku nodarboties ar kompozīciju. Medīnos to mācīja Vilnis Salaks. **Ahā, jūs mācījāties pie Salaka? Kad pētīju kokļu mūziku, par viņu sanāca daudz lasīt.**

Sākumā – jā. Tomēr isti nezināju, ko tālāk darīt. Pabeidzu pamatskolu, un tad radās piedāvājums stāties Dārziņos teorijas nodaļā. Tad nu tā arī izdarīju un nonācu pie komponista Paula Dambja. Viņš man ieteica studēt kompozīciju, mēs pat kopā braucām uz konsultācijām akadēmijā.

Vairāk zinu Paulu Dambi kā komponistu. Kāds viņš bija skolotāja amatā?

Vienlaikus demokrātisks un prasīgs.

Kādā ziņā?

Mums bija jāveic dažādi radoši uzdevumi, kas rosināja fantāziju. Piemēram, atceros, ka desmitajā klasē bija jāraksta variācijas. Citkārt klausījāties un pētījām dažādus mūzikas piemērus, kas krietni paplašināja redzesloku. Viņa sniegtajā virzienā bija interesanti darboties. Viņš arī rosināja, lai rakstu dažādiem instrumentiem, ne tikai klavierēm. Piemēram, man bija vokāli instrumentālais cikls "Lāciņa Vinnija Pūka dziesmas". Jaunatnes teātra aktrise Anta Krūmiņa to dziedāja savā Pūka kostīmā, un televīzijas konkursā "Ko tu proti?" mums ar šo skaņdarbu izdevās iegūt pirmo vietu!

Beigu beigās sāka likties, ka varētu mēģināt kompozīcijā darīt kaut ko tālāk. Īstas pārlicības par sevi man vēl nebija. Kā nekā vēlāk, jau akadēmijā, kursu augstāk bija tāds izcils kolēģis kā Pēteris Vasks, kurš jau tolaik, pēc kontrabasa spēles apgūšanas Lietuvā un darba dažādos orķestros, bija ļoti pieredzējis. Vienīgi viņš tolaik atkārtoja, ka latviešiem vajagot daudz bērnu, tāpēc sievietes sūtība esot dibināt ģimenes un gādāt par pēcnācējiem. "Jūsu galvenie opusi ir jūsu bērni," viņš mēdza teikt. Bet jau tolaik es ļoti cienīju viņa daiļradi. Priecājos, kad viņš kaut ko labu pateica par maniem sacerējumiem.

Jūs minējāt, ka nebija īstas pārlicības par izvēlēto ceļu. Vai bija arī kādi citi varianti?

Man patiesībā bija ļoti daudz interešu un hobiju.... Ja būtu noslēgusies tikai uz vienu mērķi, iespējams, būtu vairāk uzrakstījis. Varbūt jums vajadzēja pameklēt kādu vairākrakstošu komponistu intervijai!

Kādas tad bija jūsu intereses?

Paralēli studijām diezgan drīz sāku nodarboties ar pedagoģisko darbu, jo iztikšana nebija tik spoža. Tāpat mani interesēja kordziedāšana. Tas ir bijis mans hobijs jau kopš bērnības. Pamatskolas laikā dziedāju bērnu kori "Rīga". Tajā laikā tas deva brīnišķīgu iespēju doties ārpus dzelzs priekšvara. Tā nokļuvi savos pirmajos ārzemju ceļojumos – sākumā Polijā, vēlāk UNESCO festivālā arī Tunisijā.

Un tā arī kordziedāšana palikusi nozīmīga visu dzīvi...

Es gan palaikam mēģināju pārtraukt šo nodarbi.

Patiešām?

Jā, bet vienmēr kaut kāds vilinājums paliek. Piedalīšanās dziesmuvētkos vai cits nozīmīgs pasākums; citreiz ārzemju braucienam, starptautiskam konkursam vajadzēja pirmos soprānus... Protams, pats svarīgākais man vienmēr bijis iepazīt tuvāk un atskaņot vērtīgu kormūziku. Lielākoties dziedājām tiešām labu, pat izcilu repertuāru. Nezinu, vai tagad Mūzikas akadēmijā ir tāds sastāvs, bet mūsu laikā Pauls Dambis ar diriģentu Juri Kļaviņu nodibināja kompozīcijas un muzikoloģijas nodaļu kamerkori.

Nē, mums nekā tāda nav.

Es kādu laiku tajā dziedāju jau no dibināšanas brīža. Arī Egils Straume, Selga Mence, Pēteris Vasks un daudzas citas zināmas personības tur dziedāja un rakstīja savus pirmos opusus korim. Mēs paši visus darbus atskaņojām. Nesen vēl radio "Klasika" dzirdēju Vaska tolaik rakstīto "Madrigālu".

Tas tika rakstīts akadēmijas korim?

Jā! Es arī tam veltīju dažus opusus. Kora galvenais mērķis bija apgūt dažādas kora rakstības tehnikas. To darījām, dziedot dažādu laikmetu mūziku dažādās atslēgās un dažādos vokālajos paņēmienos.

Man liekas, ka mūsdienās nereti mēdz būt situācijas, kad kompozīcijas studentiem izpildīt pašu sacerētos skaņurakstus varētu būt sarežģīti. Vismaz es pats daudzos gadījumos nevarētu, bet to cenšos noklusēt no mūziķiem. Ja runājam par studijām pie Ādolfā Skultes: kas bija svarīgākais, ko viņš jums iemācīja?

Profesors Skulte bija ļoti atsaucīgs, sirsnīgs, saprotošs un visādā ziņā atbalstošs pedagogs. Viņš ļoti labi iemācīja gan formas izjūtu, gan instrumentāciju. Mums bija daudz radošu sarunu, piemēram, par skaņdarbu satura atklāsmi vai iedziļināšanos dažādos izteiksmes veidos un niansēs.

Viņš bijis sinestēts un dzirdējis mūziku krāsās. Jums arī tā ir?

Es pie tā pārāk nepieturos, tomēr jau no bērnības katra skaņa asociējas ar noteiktu krāsu toni. Par to arī mēdzām diskutēt. Diezgan daudz runājām gan par mūzikas uztveri, gan par dažādu komponistu mūziku. Viņš bija liels Lutoslavska cienītājs. Klausījos dažādus piemērus gan no viņa, gan citu 20. gadsimta komponistu daiļrades. Atceros, ka profesors arī deva padomus orķestra tembru krāsās un dažādos formveides paņēmienos. Tomēr, redzot, ka es pārāk daudz necenšos rakstīt, viņš nemaz ļoti neuzstāja. Ar viņu varēja veiksmīgi sazināties un teikt – profesor, negaidiet, šoreiz nebūs.

Un kāpēc nebija?

Nezinu, laikam man nepiemita nopietna apzinība. Tie, kam šī nebija pirmā specialitāte un kas bija vecāki par mani, bija daudz pārliecinātāki savās vēlmēs. Es, atnākusi uzreiz pēc Dārziņskolas, neko daudz neapdomāju. Bija gan dažādas citas intereses, gan būtiskas sadzīviskas lietas. Trešā kursa sākumā apprecējos, ceturrtā kursa vidū piedzima dēls. Tajā laikā ģimenes norises bija daudz svarīgākas, tomēr mācības nevienā brīdī nepārtraucu. Tām tikai veltīju mazāk laika, nekā varbūt vajadzēja. Šobrīd šķiet, ka tolaik studijās un radošajā darbā varēju pacensties nedaudz vairāk. Tu gan centies darīt visu kārtīgi!

Man vēl nav par vēlu laboties.

Atceros, ka no profesora nāca arī vērtīgi ieteikumi par teksta un valodas intonācijām mūzikā. No Ādolfā Skultes varēja daudz ko mācīties. Arī klausoties viņa mūziku.

Sāku kaut ko atcerēties. Man šķiet, ka tad, kad rakstīju pie jums darbus bērnu korim, mēs tieši par to runājām. Tad tas acīmredzot nāk no Skultes!

Jā, ne par velti tavu opusu Valmieras koris ielika zelta repertuārā! Mēs ar profesoru bijām draudzīgās attiecībās un kaut kā savstarpēji saskaņojām savas vēlmes un iespējas. Kad manu beigšanas eksāmenu laikā profesoram bija grūtības ar veselību, braucu pie viņa gan uz dzīvokli Pārdaugavā, gan uz vasaras mītni Jaunciemā. Tās bija ļoti vērtīgas konsultācijas. Viņš nodzīvoja skaistu, bagātu un garu mūžu...

Aplūkojot jūsu skaņdarbu sarakstu, ievēroju, ka daudzu skaņdarbu nosaukumi saistīti ar dabas tematiku. Piemēram, "Putnu satikšanās", "Jūras balsis", "Vēja dziesmas", "Dziedājums saulei" un citi. Vai daba ir viens no lielākajiem jūsu iedvesmotājiem?

Jā, zināmā mērā tā varētu teikt, bet tas noteikti nav naturālistisks dabas atveidojums, kā dažreiz mēdz būt, piemēram, Olivjē Mesiānam. Man drīzāk ir dabas izraisītas izjūtas. Jā... starp citu,

man tev ir kaut kas, ko pavēstīt. Tu pēdējā “Mūzikas Saulē” rakstīji par koklēm, bet neatrādi, ka arī man ir skaņdarbi koklei!

Nē, es kādu redzēju...

Nav tikai viens, bet pat vairāki! Par lielu pārsteigumu, manā dzimšanas dienā radio “Klasika” pēc apsveikuma skanēja “Kurzemnieku acinājumu uz deju”. Tas ir tāds draisks, humorīgs gabals flautai, obojai un kokļu ansamblim. Nobrinījos, ka radio ir tāds ieraksts, bet man nav!

Patiesībā man ir diezgan daudz skaņdarbu. Bieži vien neatrodas laiks, lai aizietu uz AKKA/LAA un tos iegrāmatotu. Tāpat arī uz Latvijas Mūzikas informācijas centru, kur droši vien daļa skaņdarbu nav sarakstos... Vairāku darbu notis man lūdza *Musica Baltica*, tikai vēl neesmu paspējusi tās iedot. Šajā ziņā man tiešām jālabojas, jāapkopo un viss jāizdara.

Ko jūs uzskatītu par savas daiļrades virsotnēm?

Nezinu. Īpaši nekavējos un neiespringstu par darbiem, kas jau uzrakstīti. Drīzāk cenšos pēc iespējas labāk uzrakstīt darbu, ar kuru konkrētajā brīdī nodarbojos.

Protams, ja padomāju, – man patika, kā skanēja “Jūras balss” saksofonam un orķestrim. To *Sinfonietta Rīga* un Arvids Kazlauskis brīnišķīgi interpretēja. Man arī ļoti patika šī skaņdarba versija saksofonam un ērģelēm Arta Šimaņa un Kristīnes Adamaites atskaņojumā.

Arī citiem darbiem ir versija ērģelēm ar soloinstrumentu. Piemēram, man nozīmīga ir “Pastorāle” mežragam un simfoniskajam orķestrim, ko pirmatskaņoja Artūrs Šults. Ērģelvariantu izpildīja Andris Adamsons ar Aivaru Kalēju, kurš, starp citu, atskaņojis manu “Monodiju un Čakonu” gan Rīgā, gan Vācijā. Šis darbs bijis arī vairāku citu atskaņotājmaksimāliem repertuārā. To spēlēja, piemēram, ērģelnieces Lauma Akmene un Larisa Bulava, ar kurām izveidojusies laba sadarbība vairāku skaņdarbu radišanā un atskaņošanā.

Kopumā jau vairāki darbi bijuši nozīmīgi, visus grūti nosaukt. Turklāt vairāki skaņdarbi palikuši plauktā pandēmijas dēļ. To klāstā gan kamersimfonija, gan flautas koncerts. To mēs domājam kaut kad tuvākajā laikā atskaņot. Vai tālākā. Grūti pateikt.

Tagad jau neko nevar precīzi zināt. Ko jūs patlaban rakstāt?

Tagad dienas kārtībā ir klavierduets Antrai un Normundam Viksnēm. Šodien biju solījusi notis iedot, bet drusku pietrūka laika. Vēl jānoprecizē dažas nianses un jāsakārto nošuraksts.

(Šajā brīdī esmu īpaši uzjautrināts, jo tieši pirms tam biju klavier spēles nodarbībā pie Normunda Viksnes, un viņš man stāstīja, ka Vineta Līce kaut kādu apstākļu dēļ nevarot atvest notis)

Vikšņu duets ļoti skaisti atskaņoja jau divus citus manus opusus: “Dārza pamošanās” un “Dārzu dienvidū”. Abiem dārza tematika, kas man tuva jau no bērnības. Lielāko daļu laika pavadīju dažādos dārzos – gan Pārdaugavā savā piemājas dārzā, gan Botāniskajā dārzā, kas bija turpat pāri ielai. Tur bija daudz krāšņu augu un stādu, dažādas ceriņu un akāciju šķirnes, arī brīnišķīgi pavasarī ziedoši augļukoki. Vecmāmiņa mācēja pavairot rozes no spraudņiem, un tas sevišķi noderēja, kad mammai uz mācību gada beigām skolēni sadāvināja daudz ziedu. Man joprojām katru pavasari un vasaras sākumu gribas gan pa Rīgas, gan pa Babītes brīnišķīgajiem botāniskajiem dārziem pastaigāties. Īpaši magnoliju un rododendru ziedēšanas laikā. Pēdējā laikā tajos tiek attīstīti arī dažādi muzikālie projekti. Vienīgi ar klavierēm viņiem pašvakāk – tad vajag kaut ko rakstīt bez tām.

Kas vēl jūs iedvesmo?

Literārie darbi. Dzejā un prozā mani uzrunā dažādu stilu un laiku autori, piemēram, Kārlis Skalbe, Fricis Bārda, Imants Ziedonis, Ojārs Vācietis, Māra Zālīte, Gundega Repše un daudzi citi, arī ārzemju literatūra. Ja jāmin konkrēts virziens, tad viens no iedvesmas avotiem ir maģiskais reālisms.

Vēl teātris un māksla – ļoti patīk aiziet uz kādu labu izstādi. Ar teātri saistīts arī laika posms piecu gadu garumā Daugavpils teātri, kur darba pienākumos bija mūzikas rakstīšana teātra izrādēm, arī spēlēšana un muzikālo procesu nodrošināšana izrādēs.

Mani ļoti spēj iedvesmot tikšanās un aizraujošas sarunas domubiedru lokā, bērni un skolnieki. Man ir brīnišķīgs atbalsts ģimenē: četri bērni un pieci brīnišķīgi mazbērni. Trīs skaistas, gudras meitas, gudrs un stalts dēls, divi lieliski znoti in jauka vedekla. Visu laiku domāju, ka varbūt mazbērniem par prieku jāuzraksta bērnu opera. Divi no viņiem jau nodarbojas ar mūziku. Patiesībā jau visa dzīve iedvesmo komponistu.

Jūs minējāt arī audzēkņus...

Jā, ar skolēniem darboties ir ļoti interesanti! Sevišķi ar tādiem, kuriem gribas dziļāk ieklausīties sevī un atrast savu balsi. Nevaru konkrēti pateikt kas tieši, bet tajā visā procesā kaut kas iedvesmo. Tā mēs visi kopā savstarpēji iedvesmojamies... Nezinu pat, kas kurā brīdī iespaido vairāk. Man ļoti patīk ceļot. Arī piedalīties dziesmusvētkos, kaut arī neviena mana dziesma nav iekļauta repertuārā. Kopkori ar lielāko prieku dziedu gan klasiskus, gan citu komponistu darbus.

Pedagoģija nemēdz nogurdināt? Man Mediņos bija skolotājas, kas katru gadu solīja doties pensijā. Tagad, pats strādājot skolā, viņas saprotu. Mani gan pensijā neviens nelaiž.

Jā, pilnīgi noteikti. Darbs patiesībā paņem ļoti daudz enerģijas. Kad atnāku pēc darba mājās, radošajam darbam spēka vairs nepietiek.

Tomēr – vai komponistam vispār ir nepieciešama iedvesma?

Kā kuro reizi, bet tomēr labāk, ja būtu.

Un ja nav?

Kaut kā jāmeģina atrast...

Varbūt jūs iedvesmo arī citi komponisti?

Mani iedvesmo ļoti daudzi. Katrā koncertā ir kas tāds, kas uzrunā. Ja jānosauc daži piemēri, tad nāk prātā Pēteris Plakidis. Man ļoti patīk, kā viņš rakstījis gan koriem, gan kameransambļiem. Arī Imants Zemzaris. Aivara Kalēja ērģelmūzika ir brīnišķīga, iesaku tev paklausīties. Selga Mence brīnišķīgi raksta korim, arī kamer-mūziku. Vēl jau ir klasiskas vērtības: Pauls Dambis, Jānis Ivanovs, Lūcija Garūta. No jaunajiem komponistiem savukārt jau kādu laiku Jēkabs Jančevskis mani iepriecina ar saviem skaņdarbiem. Tāpat arī labus skaņdarbus esmu dzirdējusi no Santas Ratnieces, Renātes Stivriņas un citiem. Par šo varētu vēl ilgi runāt.

Kā ar ārzemju komponistiem?

No tādiem senākiem kultūras stūrakmeņiem noteikti Bahs, bet man arī ļoti patīk viduslaiku un renesanses laika mūzika, piemēram, Bingenes Hildegardē, Orlando di Laso. Ik pa laikam parādās dažādi interesanti atradumi. Man bieži skan radio “Klasika”, un tur gadās saklausīt kaut ko stipri fascinējošu un ikdienā nedzirdētu.

Un no nedaudz mūsdienīgākiem?

Jau kopš agras jaunības ļoti labprāt klausos Olivjē Mesiāna mūziku. Gan ērģeļu, gan simfoniskos darbus, piemēram, “Turangalilu”, kas ir ļoti tuva sirdij. Arī Henriku Gurecki, Džordžu Kramu. No kaimiņvalstīm Arvo Perts, Bronus Kutavičs, arī citi.

Vai bijāt koncertā, kad Rīgā atskaņoja “Turangalilu”?

Toreiz man bija nodarbības Ogres mūzikas skolā. Mēs visi kopā sēdējām un klausījāmies tiešraidi līdz pat deviņiem vakarā. Ieslēdzu radio, un skolēni kaut kā negāja projām. Nezinu, varbūt viņi bija manis iebiedēti...

Varbūt tiešām bija bail doties projām!

Jā, gandrīz visi toreiz noklausījās simfoniju līdz galam. Ar visiem Marteno viņiem! Tolaik nebija tik vienkārši dabūt biļetes. Man liekas, ka tas bija tāds izpārdotais pasākums.

Vai jūs teiktu, ka pedagoģija ir jūsu sirds darbs?

Jā, zināmā mērā laikam jau ir, bet man vienmēr gribējies pievērst vairāk uzmanības radošajam darbam. Tas varētu būt svarīgāk.

Vai mēdz būt pārsteigumi vai problēmas, strādājot ar bērniem kompozīcijas nodarbībās?

Katra bērna īpaša aizrašanās ar mūziku mēdz būt patīkams pārsteigums. Savulaik jauki pārsteigumi bija gan Ogrē, gan Madlienā un Aizkrauklē, gan arī Rīgā. Patīkami, kad audzēkņiem veicas kon-kursos. Tad ir sajūta, ka arī kolēģi atzīst viņus par labiem esam.

Man prieks, kad kāds kaut ko turpina kompozīcijas vai muzikoloģijas jomā. Piemēram, Gunda Miķelsone, kas darbojas mūzikas

Kopā ar Ogres Skolotāju kamerkori

žurnālistikā. Viņai savulaik bija ļoti labas kompozīcijas, kas konkursos guva godalgotas vietas. Mani bijušie audzēkņi ieņem visdažādākos amatus, kas mēdz būt pilnīgi nesaistīti ar mūziku. Varbūt arī viņiem kompozīcija kaut kur noder.

Vai gadu gaitā bērnos var novērot kādas izmaiņas? Mēdz runāt, ka tagad bērni esot pilnīgi citādi nekā agrāk.

Agrāk bērnu attieksme pret mūziku, manuprāt, bija daudz nopietnāka. Tagad visas tehnoloģijas, telefoni un datori aizņem ļoti daudz laika. Varbūt arī skolā tiek uzdoti apjomīgāki uzdevumi. Attālinātais mācību laiks smagi ietekmēja izglītību. Tagad mūzika vairs nav prioritāšu augšgalā.

Atceros, kā steigšus komponēju starpbrīžos pirms nodarbībām, jo, protams, mājās nebija neko izdarījis. Rakstīju, rakstīju, nedaudz uz dullo, jo iekšējās dzirdes nekādas nebija, pēc tam klasē brīnījos, kas tad tur sanācis. Spēlējām cauri, un centos locīties, ka nu tā gluži nebija domājis...

(smejas)

Jūs vienmēr rosinājāt eksperimentēt. Iepazīnos ar paplašinātajām spēles tehnikām, aleatoriku, klausījāmiem dažādu laikmetu ierakstus. Vai komponējot ir nepieciešama drosme?

Ir nepieciešama drosme sākt. Pats svarīgākais ir pārvarēt šaubas. Dažreiz arī slinkumu. Nezinu, varbūt tev tā nav, varbūt tu esi čakls cilvēks.

Es izliekos...

Cik atceros, tu tomēr diezgan čakli rakstīji, lai gan ar klusuma periodiem. Svarīgs ir stimulš, piemēram, termiņš, kad darbs jāpabeidz. Citreiz atskaņotājmākslinieks sāk zvanīt, jo galu galā tās notis tā kā vajadzētu redzēt, drīz koncerts, afiša jau izlikta...

Afīšas ir brīnīšķīgas. Tās vislabāk motivē, jo atnāk ar neglābjamo apziņu, ka no atbildības izmukt vairs nevar. Labi, viens, ka grūti iesākt, bet kas vēl kompozīcijā sagādā grūtības? Vai arī iesākat un tad viss aiziet?

Radušās daždažādas idejas, bet daudzas no tām saknē jāpabeidz, jo komponistam galu galā vajadzīgs arī materiāls atbalsts. Mēdz gadīties, ka iesniedzam Valsts kultūrkapitāla fondā projektu un pēc tam saņemam atbildi, ka "jūsu projekts ir mazāk aktuāls nekā pārējie, turpiniet piedalīties, paldies"... Kultūrkapitāla fonds varētu iedvesmot vairāk.

Jaunu mūziku vispār ir vērts rakstīt?

Tāpēc es arī necenšos pārāk daudz to darīt... Jādomā, vai tiešām ir kas ļoti, ļoti būtisks un nepieciešams ko teikt. Tad gan – neko darīt, ir jāraksta. Bet daudzrakstīšana man absolūti nav raksturīga. Tāpēc jau skaņdarbu saraksts nav tik mežonīgi garš kā varbūt vienam otram komponistam. Ieceres mēdz atstāt arī nerealizētas. Rakstu tikai tad, kad nevaru nerakstīt. Citreiz uznāk slinkums, sāku domāt, ka varbūt var iztikt...

Kā jūs ar to cināties?

Nezinu...

Varbūt necināties?

Īpaši jau nemaz necīnos.

Varbūt nevajag. Kā jums patīk slinkot?

Visādi: pastaigāties pa mežu, aizceļot kaut kur, ciemoties pie draugiem vai pie ģimenes. Vēl var doties kādā ekskursijā vai pārgājienā, braukt pa ezeru ar laivu, vasarā vizināties ar divriteni. Piemēram, vasarā savā brīvdienu namiņā Alūksnē es gandrīz tikai ar riteni pārvietojos. Īpaši, kad braucu uz ezeriem peldēties. Alūksnē, starp citu, tieku pie ērģelēm. Tur esmu vienu otru ērģeldarbu sacerējusi un pierakstījusi.

Jūsu slinkošana izklausās diezgan iedvesmojoša.

Jauno darbu rakstīšanu vairāk kavē dažādi sadzīves un darba pienākumi, nevis slinkums. To drīzāk varētu saukt par enerģijas izsīkumu.

Vai ir kas tāds, ko jūs vēl gribētu uzrakstīt?

Varbūt varētu kādu operu uzrakstīt...

Par ko? Ir bijušas kādas idejas?

Jā, ir bijušas diezgan konkrētas, bet, iekams nav vēl neviens tā īpaši ieinteresējies, neesmu pat piedāvājusi. Nav ko daudz runāt par nerealizētiem plāniem. Arī kameramūzika, koncertžanra darbi. Varbūt vēl kaut ko varētu uzrakstīt lielajam simfoniskajam orķestrim vai kamerorķestrim, bet arī tas prasa spēku, laiku un ilgāku periodu gatavojoties, pārdomājot, noskaņojoties.

Un kā jūs noskaņojaties?

Dažādi. Kafiju dzerot... Citreiz pastaigājoties pa mežu vai gar upi.

Bet jūs vispār rakstāt ātrā apgarotā steigā vai lēni un pakāpeniski?

Kā kurā brīdī. Ja vajag, varu diezgan īsā laikā darbu uzrakstīt, bet daudz labāk man patīk rakstīt lēni.

Pārrakstāt daudz?

Īsti nē, bet pārrakstīšana [nošu datorraksta programmā] *Sibelius* paņem daudz laika, pie tās arī grūti pieķerties.

Jūs ar roku rakstāt?

Jā, sākumā izmetumus ar roku, bet pēc tam cenšos to visu uzrakstīt datorā. Tas ir liels pārbaudījums manai pacietībai.

Kad jūs rakstāt skaņdarbus, kam ir jābūt Vinetas Līces skaņu pasaulē? Kam jūs pievērsāt uzmanību?

Tas ir ļoti sarežģīts jautājums...

Es centos.

Rakstu, lai man pašai patiktu. Cenšos izvairīties no banalitātēm. Vēl man svarīgi, lai mūzika nebūtu tikai negatīva un melna. Tai tomēr jānodod kāda cerības nojausma. Īpaši šajos drūmajos laikos. Ja tas ir dabas iedvesmots skaņdarbs, tur pilnīgi noteikti ir arī gaišas izjūtas. Svarīgi, lai tās būtu jūtamas klausītājiem, jo negribu, lai pēc skaņdarbiem būtu nomācoša pēcgarša. Vienmēr bijušas situācijas, kad mūzika cilvēkiem palīdzējusi dzīvot. Tas man ir būtiski. Nezinu, kā ir tev. Varbūt pavisam cita filozofija šajā jautājumā...

Iespējams, bet katram jau kaut kas savs. Daba jūs provocē uz gaišām sajūtām?

Arī dramatiskām vai traģiskām. Uz dabas fona parādās dažādas izjūtas, bet visam jāatrod līdzsvars.

Patiesībā diezgan precīzs raksturojums! Kad klausos jūsu mūziku, pirmā, ko jūtu, ir gaišums. Tad vēl rotaļīgums...

Nu jā, tomēr dažādas nianse cenšos savā mūzikā atrast! Jā, mana mūzika gan jau tev zināmā mērā liekas konservatīva, bet es mūsdienīgu mūzikas paņēmienus cenšos nepārdozēt. Izmantoju tikai tik, cik man pašai liekas svarīgi atkarībā no skaņdarba satura un konteksta. Noteikti neesmu nekāds agresīvais avangardists ar, nezinu, piemēram, mikrotoņiem.

Ir jau dažādi estētiskie strāvājumi. Dažādi mērķi, kurus saņiedz ar konkrētu līdzekļu klāstu.

Jā, strādājot teātrī, esmu arī dažādus elektroniskos efektus izmantojusi, bet koncertmūzikā man tas neliekas tik aktuāli.

Ko jūs izmantojāt?

Dažādus samplētos mūzikas materiālus. Citreiz arī sagatavotās klavieres vai skaņu efektus, kas rodas no pūšaminstrumentu atsevišķajām detaļām vai ko tamlīdzīgi.

Jūs minējāt, ka jums būtiski, lai klausītājam būtu pozitīvas emocijas, klausoties jūsu darbus.

Gan pozitīvas, gan...

Negatīvas?

Ne gluži negatīvas. Mūzikā jābūt līdzpārdzīvojumam, ne tikai relaksācijai. Tāpat svarīgi, lai atskaņotājmāksliniekam būtu interesanti un patīkami spēlēt.

Aivars Kālējs, Guntars Pupa, Vineta Līce, Imants Zemzaris un Uģis Prauliņš

Esmu dzirdējis viedokļus, ka jāraksta tikai sev. Ja pašam patīks, tad arī noteikti vēl kādam. Citi atkal raksta, konkrēti rēķinoties ar klausītāju un domājot par viņu, dažkārt pat pielāgojot skaņurakstu auditorijai. Kā ir jums? Kas ir jūsu mūzikas adresāts?

Lai klausās, kas vēlas. Tu jau šobrīd man jautā kā Valsts kultūrkapitāla fonds. Viņiem arī tur ir aile "jūsu mērķauditorija" vai "jūsu potenciālie klausītāji".

Bet kas tad ir jūsu mērķauditorija?

Koncertu apmeklētāji. Tie, kam interesē akadēmiskā mūzika. Gluži reperi varbūt nenāktu.

Tad tos var izlaist.

Lai gan DJ Monsta piedalījās Skultes "Bolero" atskaņojumā...

Tad kopumā reperi it kā nē, bet varbūt Monsta varētu atnākt. Tātad noprotu, ka domas par potenciālajiem klausītājiem īsti neietekmē kompozīcijas procesu?

Nē, absolūti nē. Adresāts rodas pats atkarībā no tā, kā un kādam sastāvam rakstu. Vismaz es par to speciāli nedomāju.

Galvenais, lai jums pašai patīktu?

Jā, bet svarīgi, lai mūzika uzrunātu klausītāju un viņš spētu saklausīt kaut ko saprotamu vai iedvesmojošu.

Kas ir vissvarīgākais mūzikā? Jautāju tādēļ, ka atceros, kā mūzikas skolā biju vairākas dienas strādājis pie apjomīga opusa

trim instrumentiem un man šķita, ka tur noteikti būs kaut kas ģeniāls...

Ko es tādu ļaunu pateicu?

Jūs pateicāt, ka tur nav dvēseles. Un tad es visu izdzēsu.

Nē, nu pavisam izdzēst nevajadzēja, varbūt vajadzēja tikai atrast dvēseli.

Man ir nelāgas aizdomas, ka tur to nevarēja atrast. Tematismu veidoja hromatiskā gamma uz augšu un uz leju. Kopš tā laika es no tās iespējami izvairos.

Hromatisko gammu labāk atstāsim solfedžo stundām, jā. Lai gan tagad solfedžo stundās mūzikas skolas beidzējiem neprasa zināt hromatisko gammu, par to nedaudz izbrīnījos, bet varbūt viņiem arī nevajag... Ai, lai viņi to vidusskolā mācās.

Tieši tā! Kad nepaspēju kaut ko iemācīt, es arī nomierinos ar domu par vidusskolu. Bet kas tad ir svarīgākais mūzikā?

Jā... Dvēsele arī ir pati svarīgākā.

Ko jūs saprotat ar dvēseli?

Mūzikā to pašu, ko cilvēkos. Svarīgi, lai mūzika būtu dzīva. Tajā kaut kam jārunā arī cilvēciskā valodā, ne tikai tehnoloģiju līmenī.

Kas atšķir dzīvu mūziku no nedzīvas?

To definēt ir ļoti grūti. Lai būtu saklausāmas arī dziļākas jūtas – mīlestība, cerība, ticība. Iespējams, ka to var sajust intuitīvi.

Klausoties skaņdarbu, jūs to dzirdat un jūtat uzreiz?

Kā kuro reizi. Ja ne ar pirmo, tad varbūt ar otro. Dažreiz nevar uzreiz saklausīt visas nianse. Lielākoties gan no paša sākuma ir skaidrs – vai nu darbs uzrunā, vai neuzrunā ar dziļāku saturisko un emocionālo pusi. Protams, ir interesanti klausīties arī tādu mūziku, kas parāda jaunas nianse tehniskā izpildījumā vai paņēmieni lietojumā, bet pārāk daudz laikiem to negribētu klausīties.

Jāietur līdzsvars.

Jā, līdzsvars.

Kas ir bijis pēdējo laiku lielākais mākslinieciskais piedzīvojums, spilgtākais pēdējo laiku iespaids?

Jāpadomā, jā. Ko es esmu klātienē tagad pēdējā laikā klausījusies? Īsi pirms gadumijas Rīgas mākslas telpā baudīju lielisku koncertu – Maijas Einfeldes četru vijolsonāšu ieraksta prezentāciju Magdalēnas Gekas izpildījumā. Ļoti cienu un augstu vērtēju Einfeldes mūziku gan kamermūzikas un ērģelmūzikas, gan arī kora un simfoniskās mūzikas jomā. Vēl nesen bija spilgts arfistes Dārtas Tisenkopfas-Muselli un flautistes Ditas Krenbergas koncerts Rīgas Domā ar franču mūziku, kas arī man ir ļoti tuva.

Ko jums nozīmē mūzikas radišana?

Visticamāk, ka sevis izteikšanu. Tu jau pats zini, kā tas ir.

Katram jau citādi. Citiem tā vairāk ir komunikācija ar apkārtējiem, dažiem tikai ar sevi pašu, dažiem ar ārpusauli, nedomājot konkrēti cilvēkus.

Bet visiem tas ir tomēr līdzīgi.

Daži atsaucas uz kaut ko augstāku par mums...

Es tomēr baidītos uz augstākiem spēkiem atsaukties. Apgalvot, ka "man diktē un es tikai pierakstu", liekas nedaudz liekulīgi. Protams, nojausmu līmenī mums kaut kas palīdz. Par to varam būt pateicīgi, tomēr runāt par to, ka es tagad tikai pierakstu...

Ka starī nāk no debesīm un es tikai pierakstu sacīto?

Tas ir diezgan spekulatīvi. Pamēģini pēc tam nokritizēt to darbu. Kā nodiktēja, tā rakstu.

Neslikti, pamēģināšu tā kompozīcijas eksāmenā izdarīt. Tikai baidos, ka neviens negribēs ar mani pēc tam vairs runāt. Ja jūs nekomponētu, vai jūs izteiktu sevi citādi?

Nezinu, varbūt... Man kopš bērnības patīk zīmēt. Jau teicu, ka patīk dārzi. Ar dārzkopību varbūt īpaši labi neiet, tomēr patīkami, ja dobē uzzied kāda manis stādīta skaista roze vai cita puķe.

Noslēgumam – ko jūs lasītājiem ieteiktu noklausīties?

Novēlu katram atrast kaut ko savu. Kaut ko, kas tuvāks sirdij. Klausieties latviešu komponistu mūziku – gan klasisko, gan mūsdienīgo. Vai jebkuru citu mūziku, kas spēj uzrunāt.

Melots nebūs – mūzika jāklusās. 🎧